

บทความวิชาการ Hot Issue

(พฤษภาคม 2559)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ การควบคุมเชื้อก่อโรคในมนุษย์และสารพิษ เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ <http://www.parliament.go.th>

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเชื้อก่อโรคในมนุษย์
และสารพิษเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ

ศิริชนก วิริยเกื้อกุล

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ในปัจจุบันเชื้อก่อโรคในมนุษย์ (Human Pathogen) ได้แก่ เชื้อจุลินทรีย์ (Pathogen) จำพวกแบคทีเรีย รา ไวรัส โปรโตซัว และสารพิษทางชีวภาพได้ถูกนำมาทดลองหรือใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม (Modern Biotech or Genetic Engineering) อย่างแพร่หลายเพื่อประโยชน์ด้านการอุตสาหกรรม การแพทย์ และการเกษตร (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558) ทั้งนี้ ตามหลักสากลในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ต้องมีการดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างถูกต้องและเพียงพอ เพื่อให้ความมั่นใจว่าการวิจัยและพัฒนาพันธุวิศวกรรมจะมีความปลอดภัยต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและสิ่งแวดล้อมสูงสุด ซึ่งประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดมาตรการควบคุมเชื้อโรคและพิษจากสัตว์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของมาสู่คน จากการวิเคราะห์กฎหมายฉบับดังกล่าวในเบื้องต้นพบว่ามีครอบคลุมสถานการณ์ต่าง ๆ ค่อนข้างครบถ้วน อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา พบว่ามีมาตรการที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาประยุกต์และเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงให้กฎหมายของประเทศไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

1. ความเป็นมาเกี่ยวกับการควบคุมเชื้อก่อโรคในมนุษย์และสารพิษเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ

ความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) หมายถึง แนวคิดในการพิจารณาผลกระทบและประเมินความเสี่ยงหรืออันตรายต่อความปลอดภัยของสุขภาพของมนุษย์ และความหลากหลายทางชีวภาพอันอาจเกิดจากการวิจัยและพัฒนา การเคลื่อนย้าย การจัดการ และการใช้ประโยชน์ สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม และครอบคลุมถึงการนำพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามาในระบบนิเวศทั้งในส่วนที่ปล่อยในธรรมชาติและมีการควบคุม ทั้งนี้ ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเชื้อโรคอุบัติใหม่ เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ 2009 ไข้หวัดนก ฯลฯ และปัญหาของเชื้อโรคอุบัติซ้ำ เช่น วัณโรค มาลาเรีย ไข้เลือดออก เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและความมั่นคงทางชีวภาพรวมทั้งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายที่ดูแลความปลอดภัยและความมั่นคงทางชีวภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับประชาคมโลก (ยกเครื่องพรบ. เชื้อโรคป้องกันแพร่ระบาด รัชกาลที่ 9, 2555) ความปลอดภัยทางชีวภาพเกิดขึ้นได้ในหลายสถานการณ์ซึ่งรวมถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดเชื้อก่อโรคในมนุษย์ ได้แก่ เชื้อจุลินทรีย์ (Pathogen) จำพวกแบคทีเรีย รา ไวรัส โปรโตซัว และสารพิษทางชีวภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งพิษจากสัตว์ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะ

และแตกต่างจากทรัพยากรชีวภาพจำพวกพืชและสัตว์ทั่วไป (นนทพัทธ์ อัครก้องเกียรติ, 2549) เนื่องจากมีขนาดเล็กและสามารถมองเห็นได้จากกล้องจุลทรรศน์ จึงยากต่อการควบคุม ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ เพื่อควบคุม จัดระเบียบเชื้อโรคและพิษจากสัตว์เหล่านั้น โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และระมัดระวังไม่ให้เชื้อโรคหรือพิษสัตว์แพร่กระจาย หรือนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น ทั้งโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม

ทั้งนี้ กฎหมายว่าด้วยเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพิษจากสัตว์ตราขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2525 คือ พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 และแก้ไขปรับปรุงโดยพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ซึ่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 ขึ้นใหม่ โดยมีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 เนื่องจากต้องปรับปรุงบทบัญญัติบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ทั่วโลกได้เผชิญกับการระบาดของโรคที่มีสาเหตุจากทั้งเชื้อโรคนิวโมเนอมาและสายพันธุ์เก่า

โดยทั่วไปมีการแบ่งกลุ่มของเชื้อโรคและแบ่งระดับของการดูแลเชื้อโรคตามระดับความเสี่ยงในการก่อโรค (ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการดูแลเชื้อโรคตามระดับความเสี่ยง, 2550) ดังนี้

กลุ่มเสี่ยงของเชื้อ กลุ่มที่ 1 (risk group 1) หมายถึง เชื้อที่ไม่มีความเสี่ยงหรือเสี่ยงน้อยต่อบุคคลและชุมชน ได้แก่ เชื้อโรคที่ไม่ก่อให้เกิดโรคในคนและสัตว์ เช่น เชื้อแลคโตบาซิลลัส (*Lactobacillus*) ซึ่งใช้ในกระบวนการผลิตนมเปรี้ยว เป็นต้น

กลุ่มเสี่ยงของเชื้อ กลุ่มที่ 2 (risk group 2) หมายถึง เชื้อกลุ่มที่มีความเสี่ยงปานกลางสำหรับบุคคล แต่มีความเสี่ยงน้อยสำหรับชุมชน เป็นเชื้อที่ก่อให้เกิดโรคในคนและสัตว์ แต่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อผู้ที่ทำงานในห้องปฏิบัติการ ชุมชน ปศุสัตว์หรือสิ่งแวดล้อม โรคที่เกิดมีวิธีป้องกันและรักษาที่ได้ผล และมีความเสี่ยงต่อการแพร่เชื้อจำกัด เช่น เชื้อบาซิลลัสซีเรียส (*Bacillus cereus*) เป็นต้น

กลุ่มเสี่ยงของเชื้อ กลุ่มที่ 3 (risk group 3) หมายถึง เชื้อที่มีความเสี่ยงสูงต่อบุคคล แต่มีความเสี่ยงน้อยต่อชุมชน เป็นเชื้อที่ก่อโรคร้ายแรงในคนหรือสัตว์ที่ปกติจะไม่แพร่จากคนหรือสัตว์ที่ติดเชื้อไปยังคนหรือสัตว์อื่น โรคที่เกิดมีวิธีป้องกันและรักษาที่ได้ผล เชื้อในกลุ่มนี้ เช่น เชื้อมัคโคแบคทีเรีย โบวิส (*Mycobacterium bovis*) เป็นต้น

กลุ่มเสี่ยงของเชื้อ กลุ่มที่ 4 (risk group 4) หมายถึง เชื้อที่มีความเสี่ยงสูงต่อบุคคลและชุมชน ได้แก่ เชื้อที่ก่อโรคร้ายแรงในคนและสัตว์ที่สามารถแพร่ไปยังบุคคลอื่นหรือสัตว์อื่นโดยทางตรงหรือทางอ้อม โรคที่เกิดยังไม่มีวิธีป้องกันและไม่มีวิธีการรักษาที่ได้ผล เช่น เชื้ออีโบล่า (*Ebola*) เป็นต้น

ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้จำแนกเชื้อก่อโรคเป็นกลุ่มความเสี่ยงโดยขึ้นกับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคของเชื้อ การติดต่อ การป้องกันและรักษา รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น พาหะของเชื้อก่อโรคนั้น ดังนั้น การจัดจำแนกความเสี่ยงของเชื้อก่อโรคในหลักการจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยในรายละเอียด เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ได้จัดแบ่งเชื้อก่อโรคเป็น 4 ระดับ ตามระดับความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Level) ซึ่งจะมีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเชื้อก่อโรคอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะจัดจำแนกตามความเสี่ยงของเชื้อก่อโรค (risk group) หรือดูที่ระดับความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Level) ที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงาน ต่างก็เป็นไปเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเชื้อโรคจะดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการป้องกันความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม รวมทั้งมาตรการป้องกันมิให้ผู้ประสงค์ลกลอบนำเชื้อโรคไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อความปลอดภัยของผู้ครอบครองเชื้อและผู้ดูแลรวมถึงผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเชื้อก่อโรค

2. พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศ คือ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 มีสาระสำคัญ (ภัทรวีร์ สร้อยสังวาลย์, 2559) สรุปได้ ดังนี้

1. การให้ความหมายคำต่าง ๆ ซึ่งใช้ในพระราชบัญญัติ เช่น “เชื้อโรค” หมายความว่า เชื้อจุลินทรีย์ สารชีวภาพ ซึ่งต้องเป็นกรณีเฉพาะเชื้อที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ และคำว่า “พิษจากสัตว์” หมายถึง พิษที่เกิดจากสัตว์และทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่ปกติในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือคำว่า “เชื้อจุลินทรีย์” หมายความว่า แบคทีเรีย รา ไวรัส และปรสิต

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัติ และมีคณะกรรมการเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ มีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำหรือความเห็นแก่รัฐมนตรีในการจัดทำนโยบายและมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและป้องกันอันตรายต่อสาธารณสุขที่เกิดจากเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ โดยกำหนดให้ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.1 ดำเนินการหรือสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์เกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์

2.2 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและป้องกันอันตรายต่อสาธารณสุขที่เกิดจากเชื้อโรคและพิษจากสัตว์

2.3 เป็นศูนย์กลางฐานข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์

2.4 ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรระหว่างประเทศ หรือ องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์

2.5 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย

3. กำหนดห้ามผู้ใดใช้เชื้อโรคและพิษจากสัตว์กระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสุขภาพของบุคคลอื่นหากฝ่าฝืนผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปีและปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงหนึ่งล้านบาท ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4. กำหนดห้ามผู้ใดปกปิด ซ่อนเร้น หรือทำลายเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ เพื่อขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

5. กำหนดแบ่งเชื้อโรคเป็น 4 กลุ่ม คือ

เชื้อโรค กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงน้อยหรืออันตรายน้อย

เชื้อโรค กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงปานกลางหรืออันตรายปานกลาง

เชื้อโรค กลุ่มที่ 3 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูงหรืออันตรายสูง

เชื้อโรค กลุ่มที่ 4 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูงมากหรืออันตรายสูงมาก

ทั้งนี้ กำหนดแบ่งพิษจากสัตว์เป็น 3 กลุ่ม คือ

พิษจากสัตว์กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่ปกติในระดับที่ไม่ร้ายแรงและมีวิธีรักษาที่ได้ผล

พิษจากสัตว์กลุ่มที่ 2 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่ปกติในระดับที่ร้ายแรงและมีวิธีรักษาที่ได้ผล

พิษจากสัตว์กลุ่มที่ 3 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่ปกติในระดับที่ร้ายแรงและยังไม่มีวิธีรักษาที่ได้ผล

6. การควบคุม นำเข้า ส่งออก ขยาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์จะต้องขออนุญาตต่ออธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

7. การดำเนินการกรณีที่มีเหตุความไม่ปลอดภัยและอันตราย มีเหตุฉุกเฉินหรือมีเหตุจำเป็น เช่น กรณีที่มีเหตุความไม่ปลอดภัยหรืออันตรายต่อบุคคล สภาพแวดล้อมหรือสาธารณสุข เนื่องจากกระบวนการหรือขั้นตอนเกี่ยวกับการผลิตนำเข้า ส่งออก ขยาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ ให้อธิบดีออกคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้ได้รับอนุญาตเพื่อดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

3. กฎหมายต่างประเทศ: กรณีศึกษากฎหมายของประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดา มีกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพิษ คือ Human Pathogens and Toxins Act ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. การกำหนดห้ามบุคคลใดดำเนินกิจกรรมซึ่งต้องมีการยึดถือ ครอบครอง ใช้ประโยชน์ ผลิต กักตุน อนุญาตให้ผู้อื่นใช้ โอน นำเข้า ปลดปล่อย หรือจำหน่ายเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพิษ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ กฎหมายฉบับนี้จะไม่ใช้บังคับกับเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพิษที่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติอันมิได้เกิดจากการเตรียมการหรือเจตนาสะสม รวบรวมหรือสกัดและเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพิษที่อยู่ในตัวมนุษย์ซึ่งเจ็บป่วยจากการติดเชื้อหรือเป็นเชื้อที่ถูกขับออกมาจากตัวมนุษย์ที่เจ็บป่วยรวมถึงเชื้อที่อยู่ในซากศพของมนุษย์ที่ติดเชื้อมาก่อน

2. การกำหนดแบ่งกลุ่มเสี่ยงเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชออกเป็น 4 กลุ่ม โดยจัดกลุ่มตามความร้ายแรงของเชื้อและการรักษา ดังนี้

กลุ่มเสี่ยงที่ 1 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงน้อยหรืออันตรายน้อย มีวิธีการรักษาที่ได้ผล

กลุ่มเสี่ยงที่ 2 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงปานกลางหรืออันตรายปานกลาง มีวิธีการรักษาที่ได้ผล

กลุ่มเสี่ยงที่ 3 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูงหรืออันตรายสูง มีวิธีการรักษาที่ได้ผล

กลุ่มเสี่ยงที่ 4 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูงมากหรืออันตรายสูงมาก ไม่มีวิธีการรักษาที่ได้ผล

3. การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการจัดทำทะเบียนรายชื่อของเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชซึ่งต้องได้รับการควบคุม รวมถึงหน้าที่ในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อป้องกันการระบาดของเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืช

4. การกำหนดหน้าที่ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในสถานการณ์ดังต่อไปนี้

4.1 กรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดอุบัติเหตุหรือมีบุคคลเจ็บป่วยด้วยโรคซึ่งมีสาเหตุมาจากเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชซึ่งได้ครอบครองอยู่นั้น

4.2 กรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชซึ่งได้ครอบครองอยู่นั้นถูกขโมยหรือหายไปด้วยประการอื่นใด

5. การกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจวินิจฉัยกรณีเกิดอันตรายหรือมีภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงต่อสุขภาพและความปลอดภัยของสาธารณะ โดยกำหนดให้แจ้งต่อผู้ได้รับใบอนุญาตเพื่อระงับใช้ใบอนุญาตเป็นการชั่วคราวหรือเพิกถอนใบอนุญาต

6. การกำหนดห้ามบุคคลเข้าไปในส่วนหนึ่งส่วนใดของโรงงานซึ่งดำเนินกิจกรรมควบคุมที่ได้รับอนุญาตเกี่ยวกับเชื้อก่อโรคในมนุษย์ที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่ 3 และกลุ่มเสี่ยงที่ 4 เว้นแต่จะเป็นผู้ควบคุมเพื่อรับรองความไว้วางใจ (security clearance) (พจนานุกรม กองทัพอากาศ, 2559) ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการในพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงงานดังกล่าว

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ในยุคแห่งการปฏิรูปประเทศเพื่อให้เกิดความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมนั้น การปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อรองรับการปฏิรูปจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินการตรากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมาแล้วอย่างต่อเนื่อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชจากสัตว์ ซึ่งในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพืชจากสัตว์ พ.ศ. 2558 ใช้บังคับเพื่อควบคุมเชื้อโรคและพืชจากสัตว์คือ เชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งได้แก่ แบคทีเรีย รา ไวรัส และปรสิต และสารชีวภาพ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดที่ถูกสร้างขึ้นหรือดัดแปลงจากพืชจากสัตว์ จุลินทรีย์ หรืออนุภาคโปรตีนก่อโรค (prion) เฉพาะที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีมาตรการต่าง ๆ ค่อนข้างครบถ้วนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาศึกษากฎหมายของต่างประเทศเพิ่มเติม ได้แก่

ประเทศแคนาดา พบว่า สำคัญและมาตรการในบางเรื่องมีความน่าสนใจและอาจนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยเพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ จึงขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมในมาตรการ ดังต่อไปนี้

1. มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องแจ้งเหตุแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดอุบัติเหตุหรือมีบุคคลเจ็บป่วยด้วยโรคซึ่งมีสาเหตุมาจากเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชซึ่งได้ครอบครอง หรือกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าเชื้อก่อโรคในมนุษย์และพืชซึ่งได้ครอบครองอยู่นั้นถูกขโมยหรือหายไปด้วยประการอื่นใด เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ตรงต่อสถานการณ์อย่างเร่งด่วน

2. มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดห้ามบุคคลใดเข้าไปในส่วนหนึ่งส่วนใดของโรงงานหรือสถานที่ซึ่งดำเนินกิจกรรมที่ได้รับการควบคุมเชื้อก่อโรคหรือพืชจากสัตว์ เว้นแต่จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะราย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

นนทพัทธ์ อัครวทองเกียรติ. (2549). ปัญหาทางกฎหมายในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพจำพวกจุลินทรีย์
ในประเทศไทย. สืบค้น 25 เมษายน 2559 จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/8408>

ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการดูแลเชื้อโรคตามระดับความเสี่ยง. (2550).
สืบค้น 25 เมษายน 2559 จาก [http://www.dmsc.moph.go.th/dmsc/upload/regulations/
notification.pdf](http://www.dmsc.moph.go.th/dmsc/upload/regulations/notification.pdf)

พจนานุกรม กองทัพอากาศ. (2559). สืบค้น 25 เมษายน 2559

จาก <http://dict.rtafa.ac.th/rtafdict/index.php?letter=s&start=300&page=4>

ภัทรวีร์ สร้อยสังวาล. (2559). สรุปสาระสำคัญและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์
พ.ศ. 2558. สืบค้น 25 เมษายน 2559 จาก http://www.bpat.in.th/new/data/29_58all.pdf

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). ความเป็นมาและหน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพของ
มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้น 25 เมษายน 2559 จาก [http://www.grad.mahidol.ac.th/grad/
download/pdf/Biosafety.pdf](http://www.grad.mahidol.ac.th/grad/download/pdf/Biosafety.pdf)

ยกเครื่อง พรบ.เชื้อโรคป้องกันแพร่ระบาด รับอาเซียน. (2555). สืบค้น 25 เมษายน 2559

จาก <http://www.thairath.co.th/content/264325>

ภาษาต่างประเทศ

Human Pathogens and Toxins Regulations. (2016, April 15). Retrieved from
<http://gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2015/2015-03-11/html/sor-dors44-eng.php>